

วิธีดำเนินงานและวิธีรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2516 ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก และโรงเรียนบ้านปากกลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เป็นนักเรียนชาวเขาที่มาจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ กล่าวคือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน รับนักเรียนชาวเขาที่มาจากจังหวัดเชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน และ เชียงใหม่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก รับนักเรียนชาวเขาที่มาจากจังหวัดตาก กำแพงเพชร และเพชรบูรณ์ เป็นต้น ส่วนโรงเรียนบ้านปากกลาง รับนักเรียนในหมู่บ้านของศูนย์อพยพชาวเขา อำเภอปัว จังหวัดน่าน ดังนั้นนักเรียนชาวเขาในโรงเรียนนี้จึงมีแต่เด็กเรียนชาวเขาของจังหวัดน่านเท่านั้น

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสในการรับการศึกษา โดยเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ หรือ เศรษฐกิจไม่อำนวย เช่น ห่างไกลจากการคมนาคม ยากจน กำพร้าบิดามารดา ทางจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นผู้คัดเลือกส่งมาเรียน นักเรียนเหล่านี้เป็นนักเรียนประจำตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงประถมศึกษาปีที่ 7 โดยทางรัฐบาลให้ความช่วยเหลือค่าน้ำพัก อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาล ตลอดจนอุปภัณการเรียน มีครูเป็นผู้ดูแลตลอดเวลา นักเรียนจะกลับบ้านไ้ตอนปิดภาคเรียนประจำปี

นอกจากนี้ทางโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ดังกล่าวยังรับนักเรียนที่ไม่ได้เป็นชาวเขาค่าย ผู้วิจัยได้เลือกเอาแต่เฉพาะนักเรียนชาวเขาที่แยกตามเผ่า และ โรงเรียนจำนวน 178 คน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนชาวเขาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เผ่า โรงเรียน	ศึกษาสงเคราะห์ แม่จัน	ศึกษาสงเคราะห์ ตาก	บ้านป่ากลาง น่าน	รวม
▼ แมว	22	50	39	111
▼ เยา	11	-	11	22
ลื้อ	8	11	-	19
กะเหรี่ยง	16	2	-	18
อื่น ๆ	5	-	3	8
รวม	62	63	53	178

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามคำนิยามทางสังคม แบบสอบถาม

2 แบบ

แบบที่ 1 เป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งได้แนวความคิดมาจากของลิเกิท¹ (Likert) ประกอบด้วยคำนิยามในการเป็นพลเมืองดีของตนเอง คำนิยามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง และผู้อื่น และคำนิยามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้อื่นต่อผู้อื่น โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

1. รักและเคารพบิดามารดา
2. ไม่ควรรักและเคารพบิดามารดา

แบบที่ 2 เป็นแบบวัฏระยะทางทางสังคม (Social Distance) ซึ่งได้แนวความคิดมาจากของโบการ์ดัส² (Bogardus) ประกอบด้วยลักษณะบุคคล 9 คน ได้แก่ผู้ที่ เป็นพลเมืองดี นักเรียนที่ดี ลูกที่ดี ผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี เพื่อนบ้าน บิดา ครู พ่อค้า และตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งมีลักษณะดังกล่าวในแบบสอบถาม (ภูภาคผนวก) ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลเหล่านี้ 9 แบบ โดยแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ที่อาจจะ เป็นเพื่อน จะแนะนำให้อาติแ่งงานด้วย หรือไม่อยากเป็นญาติ อยากร่วมงานด้วย อยากพบ

¹Phillip Zimbardo and Ebbe B. Ebbeson. Influencing Attitudes Changing Behavior (Menlo Park : Addison-Wesley Pub.Com., 1970), pp.123-128.

²Goodwin Watson, Social Psychology : Issues and Insights. (New York : J.B. Lippincott Com., 1966), pp. 245 - 246.

ไปรู้จักกับพ่อแม่ อยากไปเล่นกีฬาด้วย ไม่อยากพูดคุยด้วย จะยกย่องบุคคลเหล่านี้หรือไม่
อยากให้บุคคลเหล่านี้ได้อยู่รวมในหมู่บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. นาย ก. เป็นคนเห็นแก่ตัว ท่าน ...

ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

1.1 อยากเป็นเพื่อนกับบุคคลนี้

1.2 ไม่อยากเล่นกับบุคคลนี้

๑ ๑ ๑

การสร้างแบบสอบถาม

กระบวนการในการสร้างแบบสอบถามค่านิยมทางสังคมมีดังนี้

1. รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับค่านิยมในการเป็นพลเมืองที่ดีจากหนังสือหน้าที่พลเมือง
ศีลธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการตรงต่อเวลา
และหน้าที่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพอ่อนน้อม ความเมตตากรุณา ความโอบอ้อมอารี
ความอดุสาหะ ความกล้าหาญ การมีชัยสัด การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา การถือประโยชน์ส่วนรวม
การเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ ช่วยทำกิจกรรมของโรงเรียนและช่วยเหลือผู้สูงอายุของโรงเรียน
การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มารยาทในการกีฬา การหลีกเลี่ยงอบายมุข และการมี
มารยาทในการโดยสารรถประจำทาง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น รวบรวมจาก
เอกสารและหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องราวของชาวเขา รวบรวมได้เป็นแบบสอบถาม แบบที่ 1
จำนวน 90 ข้อ และแบบสอบถามแบบที่ 2 จำนวน 9 ข้อ รวมทั้งหมดเป็น 99 ข้อ

2. นำแบบสอบถามไปถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ข. โรงเรียนสามัญวัดใหม่ของกรม
กรุงเทพมหานคร จำนวน 37 คน เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขสำนวนและภาษาในแบบสอบถาม
โดยแก้ไขข้อที่นักเรียนทำเครื่องหมาย X (ไม่เข้าใจ) ไว้วงหน้าข้อนั้น ๆ และตัดข้อที่
นักเรียนไม่เข้าใจตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปออก เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจภาษาที่ใช้ในแบบ
สอบถาม ตรงตามความประสงค์ของผู้วิจัย

3. แบบสอบถามฉบับปรับปรุงแก้ไข แบบที่ 1 มีจำนวน 68 ข้อ แบบที่ 2 มีจำนวน 9 ข้อ รวมเป็น 77 ข้อ (ดูภาคผนวก)

วิธีดำเนินการในการรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปตามกลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงราย น่าน และตาก ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยแจกและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่เชียงรายและตาก ทอบแบบสอบถามในห้องอาหารของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนได้นำกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมารวมเป็นกลุ่มใหญ่ ส่วนที่น่าน กลุ่มตัวอย่างทอบแบบสอบถามตามห้องเรียนของตน ซึ่งใช้เวลาทอบแบบสอบถามประมาณ 1 ชั่วโมง

2. ก่อนที่จะให้กลุ่มตัวอย่างเริ่มทอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง พร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อธิบายถึงวิธีทอบแบบสอบถาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจก่อนทำ พร้อมกับยกตัวอย่างในการทอบแบบสอบถาม แล้วลงยอนตามนักเรียน เพื่อเป็นการทดสอบความเข้าใจ

3. นำแบบสอบถามแบบที่ 1 มาตรวจ บันทึกความถี่ โดยแยกตามเผ่า คึงตัวอย่างสมมุติว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชาวเขาเผ่าแม้วจำนวน 100 คน ความถี่ในการทอบสนอง อาจมีลักษณะดังนี้

ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
10	10	20	50	10
20	50	10	10	10

ก. เคารพบิดามารดา

ข. ไม่เคารพบิดามารดา

หมายความว่า

1) มีกลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชาวเขาเผ่าแม้ว เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อ ก. 10 คน เห็นด้วย 50 คน เฉย ๆ 20 คน ไม่เห็นด้วย 10 คน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 10 คน

2) มีกลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชาวเขาเผ่าแม้ว เป็นตัวอย่างยิ่งด้วยข้อ ข.
10 คน เห็นด้วย 10 คน เฉย ๆ 10 คน ไม่เห็นด้วย 50 คน และไม่เห็นด้วยอย่าง
ยิ่ง 20 คน

4. นำแบบสอบถามแบบที่ 2 มาตรวจให้คะแนนโดยพิจารณาให้คะแนนตามระยะ
ทางทางสังคม คือถ้าอยากมีความสัมพันธ์ด้วย จะให้คะแนนดังตัวอย่าง

อยากเป็นเพื่อนด้วย

ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5	4	3	2	1

หมายความว่า ถ้าหากอยากมีความสัมพันธ์กับบุคคลนี้แล้ว ระยะทางทางสังคมย่อมใกล้หรือได้
คะแนนน้อย เช่น เห็นด้วย จะได้ 2 คะแนน ถ้าไม่เห็นด้วยจะได้ 4 คะแนน

ถ้าหากไม่อยากมีความสัมพันธ์กับบุคคลดังกล่าว จะให้คะแนนดังตัวอย่าง

ไม่อยากเป็นเพื่อนด้วย

ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	2	3	4	5

หมายความว่า เมื่อไม่อยากมีความสัมพันธ์กับบุคคลนี้แล้ว ระยะทางทางสังคมย่อมไกลออกไป
หรือได้คะแนนมาก เช่น เห็นด้วยจะได้ 4 คะแนน ถ้าไม่เห็นด้วยจะได้ 2 คะแนน

5. รวมคะแนนในแต่ละข้อของแต่ละคน แล้วบันทึกคะแนนไว้ โดยแยกตามกลุ่ม
ตัวอย่างประชากรนักเรียนชาวเขาเผ่าแม้ว เย้า ลีซอ กะเหรี่ยง และรวมทั้งหมด เพื่อ
ความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดังต่อไปนี้

แบบที่ 1 ใช้อัตราส่วนร้อยละเพื่อวัดความถี่ของค่านิยมทางสังคมแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อดูความแตกต่างระหว่างเผาแมว เย้า ลีซอ กะเหรี่ยง และเผ่าอื่น ๆ³

แบบที่ 2

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มตัวอย่างประชากรแต่ละเผ่าที่มีต่อผู้เป็นพลเมืองดี นักเรียนที่ดี และลูกที่ดี ผู้มีความประพฤติไม่ดี เพื่อนบ้าน บิดา ครู พ่อค้าและตำรวจตระเวนชายแดน

2. วิเคราะห์ความแปรปรวน⁴ (Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบระยะทางทางสังคมของข้อ 1 ถึงข้อ 9 เพื่อดูว่าแต่ละเผ่ามีระยะทางทางสังคมต่อข้อเหล่านี้แตกต่างกันหรือไม่ แล้วทดสอบด้วยนิวแมน คูลส์ (Newman Kuels Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ๆ ในการตอบสนองของกลุ่มตัวอย่างประชากรแต่ละเผ่าที่มีต่อแบบสอบถามแต่ละข้อ

³ เผ่าอื่น ๆ หมายถึง เผ่าอีกอ มูเซอร์ เงี้ยว จีนฮ่อ และถิ่น.

⁴ B. J. Winer, Statistical Principles in Experimental Design (New York : McGraw-Hill Book Company, 1962), pp. 267 - 268.